

Neuvěřitelný příběh věže

The incredible story of a tower

Bára

Bára

Neuvěřitelný příběh věže

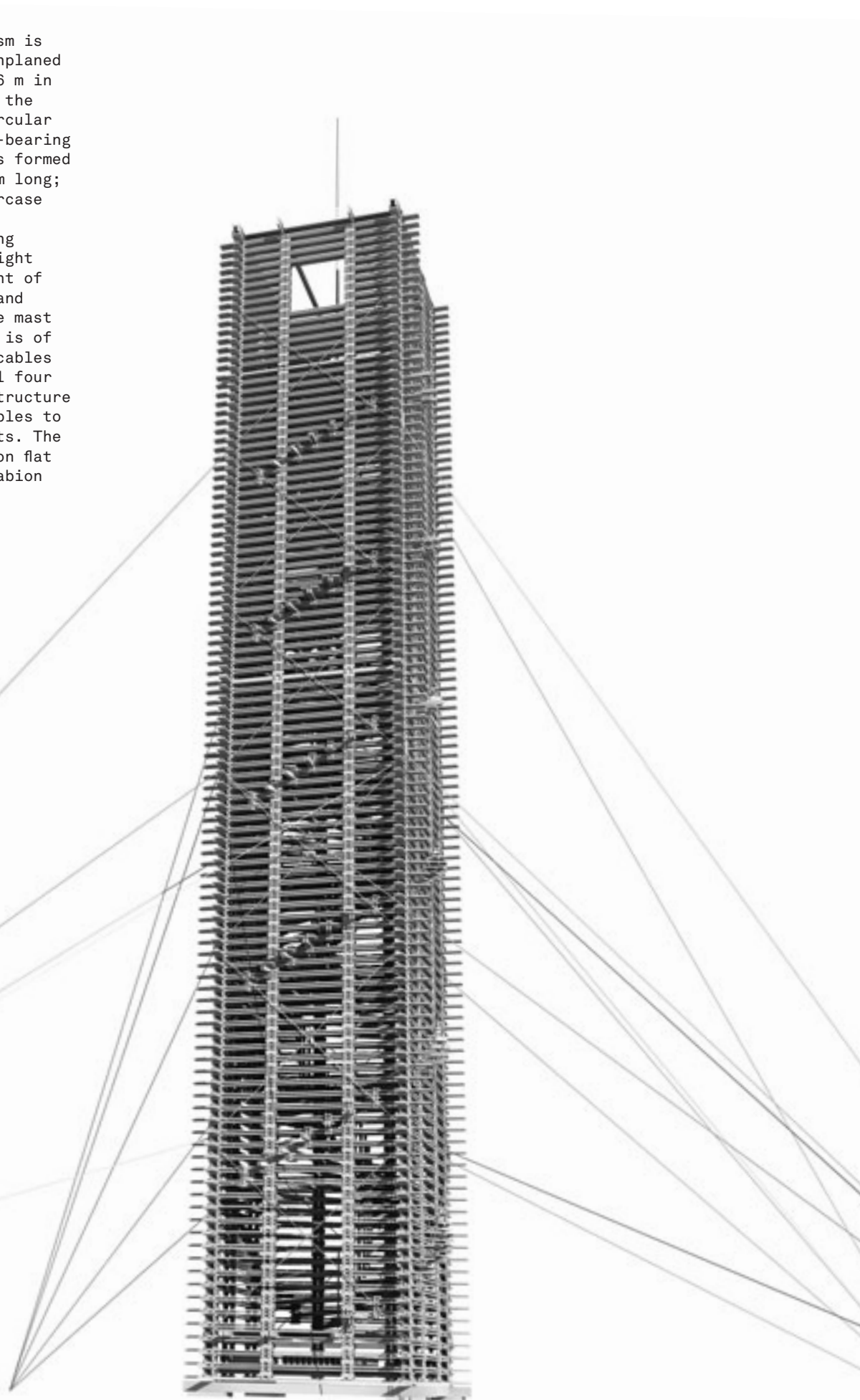
The incredible story of a tower

Zlatý řez, Praha 2010

Běta

Čtyřboký hranol je vyskládaný z neoblovaných smrkových prken délky 3,6 m. Do hranolu je ve-
tknuté kruhové schodiště. Nosnou část schodů tvoří dvojice prken dlouhých 4 m, jednotlivé stupně schodiště jsou spřažené. Vyhlídková plošina je ve výšce 16,9 m, výška zastřešení 19,5 m, horní konec stožáru 23,5 m. Hranol je zavětrován ocelovými pozinkovanými lany diagonálně po všech čtyřech stranách. Celá stavba je uchycena lany do čtyř kotevních bodů. Věž je založená na plochých balvanech, ležících na gabionových základech.

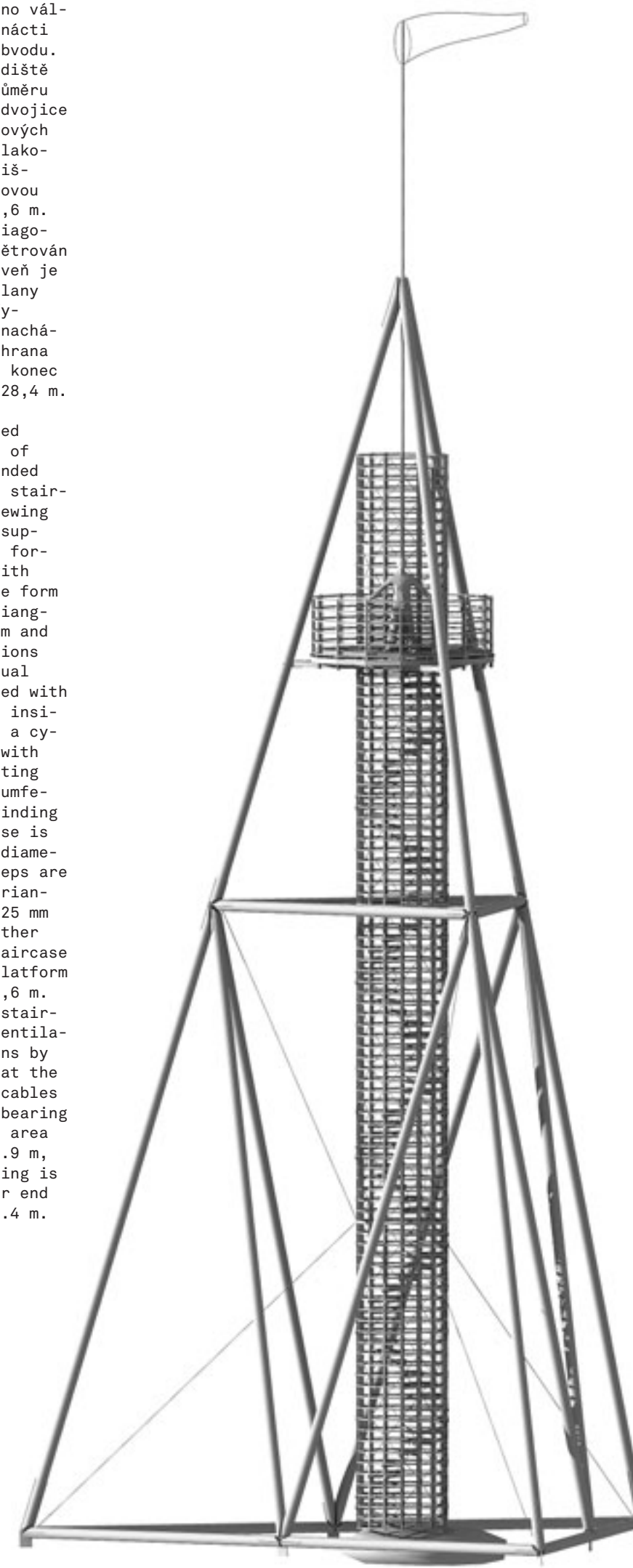
This four-sided prism is put together from unplanned spruce boards of 3.6 m in length. Fitted into the square form is a circular staircase. The load-bearing part of the steps is formed by paired boards 4 m long; the individual staircase risers are coupled together. The viewing platform is at a height of 16.9 m, the height of the roof is 19.5 m and the upper end of the mast 23.5 m. The bracing is of zinc-covered steel cables diagonally along all four sides; the entire structure is tied by these cables to four anchoring points. The tower is supported on flat boulders lying on gabion foundations.

Božena

V trojbokém nosném jehlanu z dřevěných kulatin je zavěšeno dřevěné válcové schodiště s kruhovou vyhlídkovou plošinou. Základní nosnou konstrukci tvoří jehlan se základnou ve tvaru rovnostranného trojúhelníka o straně 12 m a se stěnami o rozměrech 12 m x 24 m. Jednotlivé díly jsou propojeny ocelovými styčníky. Do této konstrukce je zavěšeno válcové schodiště s dvanácti dřevěnými táhly po obvodu. Střední vřeteno schodiště je závitová tyč o průměru 20 mm. Stupně tvoří dvojice trojúhelníkových dubových profilů tl. 25 mm, svlakovaných latěmi. Schodiště je zakončeno kruhovou plošinou o průměru 3,6 m. Válec schodiště je diagonálně obousměrně zavětrován ocelovými lany, zároveň je připevněn ocelovými lany k nosnému jehlanu. Vyhlídková plošina se nachází ve výšce 16,9 m, hrana zábradlí 18 m. Horní konec stožáru je ve výšce 28,4 m.

Inside the three-sided load-bearing pyramid of wooden logs is suspended a wooden cylindrical staircase with a round viewing platform. The basic supporting structure is formed by the pyramid with its foundation in the form of an equilateral triangle with sides of 12 m and with walls of dimensions 12 m x 24 m. Individual sections are connected with steel bolts. Hanging inside this structure is a cylindrical staircase with twelve wooden connecting rods around the circumference. The central winding point of the staircase is a tapped rod with a diameter of 20 mm. The steps are formed from paired triangular oak boards of 25 mm thickness, held together with lathing. The staircase ends in a circular platform with a diameter of 3.6 m. The cylinder of the staircase is diagonally ventilated in both directions by steel cables, while at the same time the steel cables link it to the load-bearing pyramid. The viewing area is at a height of 16.9 m, the edge of the railing is 18 m. while the upper end of the mast is at 28.4 m.

Výstavba rozhledny Bára začala v lednu 2008, vlastní montáž dřevěné konstrukce byla zahájena 15. února 2008 a po necelých sto dnech práce byla věž dokončena. Oproti soutěžnímu návrhu se snížila celková výška věže a mírně se změnily její proporce. Rozhledna byla vyskládána z 98 vrstev prken s osovou roztečí 186 mm, výška vyhlídkové plošiny se tak snížila téměř o jeden metr na 16,9 m a vrchol stožáru dosáhl výšky 29,8 m. Místo smrkového dřeva bylo použito dřevo odolnějšího a trvanlivějšího horského modřínu. V sousedství vznikl zároveň podle návrhu Martina Rajniše a Martina Klody domek se zázemím pro obsluhu rozhledny a pro návštěvníky, kteří se tu mohou občerstvit a koupit si drobné suvenýry. Domek se sedlovou střechou má proporce klasického venkovského stavení, je postavený jako hráňová konstrukce s minimem nezbytných pevných spojů a se stejným rytmem modřínových prken, jako má rozhledna. Mezerami mezi prkny profukuje a člověk je zároveň uvnitř i venku, proti dešti je chráněn zastřešením z drátoskla, proti slunci vnějším stíněním. Slavnostní otevření rozhledny v sobotu 21. června 2008 bylo spojené s koncertem několika kapel, občerstvením a bohatým programem. Součástí večera byla i výprava za zlatým kapradím a celá slavnost byla zakončena před půlnocí zapálením Svatojánského ohně.

Construction of the tower Bára began in January 2008, the actual assembly of the wooden structure commenced on February 15, 2008 and after less than one hundred days of work, the tower was complete. With respect to the competition plans, the overall height of the tower was lowered and its proportions slightly altered. The tower was assembled from 98 layers of beams with an axial span of 186 mm, thus lowering the height of the viewing platform by nearly one metre to 16.9 m and placing the tip of the mast at 29.8 m. In place of spruce, the wood used was the tougher and longer-lasting mountain larch. Close by the tower, a small house (also designed by Martin Rajniš and Martin Kloda) was built, with areas for servicing the tower and visitor facilities. With its peaked roof, the house has the proportions of a traditional rural cottage, but is built as a woodstack with fixed connections reduced to the very minimum and in the same rhythm of larch beams as in the tower. Through the cracks between the logs blows the wind, and the visitor is both inside and out, though protected from the rain with a roof of wire-reinforced glass and from the sun by roof shades. The opening ceremony for the tower on Saturday, June 21, included concerts by several groups, refreshments and an extensive program of events. Among the points of attraction was a 'search for golden ferns', and the entire celebration culminated in the midnight lighting of the Midsummer Night bonfire.

bodů architektury. Co Tě přimělo jít až tak daleko?

Jak jsem už říkal, mám čím dál vtíravější pocit, že jsme v krizi, že jsme na rozcestí a hledáme cestu, jak dál. Když člověk hledá cestu, je důležité se zastavit a obrátit se ke kořenům, uvědomit si, kde věci vznikají. Hledáme nový jazyk architektury, a ten by měl být moderní a přitom všeobecně srozumitelný. Když hledáme styčný bod srozumitelnosti, nacházíme ho v přírodě. Naši džunglí je ovšem sklad dřeva u pily – my už nemůžeme prostě pokácet dříví kolem sebe, ale s trochu peněz můžeme jít k pile, dřevo si koupit a začít stavět. A už u pily se potkáme s hráněmi. Lze z něčeho tak elementárního dělat architekturu? Lze to použít v naší supersložitě době jako cestu dál? Sám jsem si nebyl jistý, tak jsem to zkusil. A vznikly hráně, už jich je několik a pořád jsou na hranicích hříčky, experimentu, nejsou to

domy v pravém slova smyslu. Jednoduchým způsobem se ale dá vymodelovat tvar, který dům připomíná. U hráně je naprosto čitelná tektonika, takže podobně jako u stromu přímo srdcem čteme jeho konstrukci, tak u hráně je to stejné. Je to zvláštní nový svět, logicky složený z jednotlivých lamel, něco jako tráva na louce, jehličí na stromě, zrnka písku na poušti. Odtud začínáme. Je to skutečně návrat k nulovému bodu a rychlý start alternativním směrem.

Bráníš se tomu, když někdo označí Přírozenou architekturu jako primitivní. Jaký je rozdíl mezi primitivností a přírozeností?

Co je to primitivní? Nedostatek rozumu, složitosti, nedostatek chytrých nápadů. Přírozená architektura nemá tyto atributy. Je sice velmi jednoduchá, ale vychází z hodně promyšlených

konceptů. Přírozená architektura nikdy ze své podstaty nemůže být primitivní. Slovo „primitivní“ se používá jako označení určité kultury, která nemá atributy složitě, technické a vyspělé civilizace, ale to je ve skutečnosti nedorozumění. Ta kultura vůbec není primitivní ve smyslu nedostatku znalostí a chytrosti, jen používá trochu jiné tvarosloví, trochu jiné materiály a sleduje trochu jiné cíle. Takzvaný primitivní národ, který nemá písmo, nemá literaturu, může používat v některých ohledech mnohonásobně širší slovník než my, takzvaní vzdělanci. Primitivismus vidím spíš jako určitou oblast velmi civilizované společnosti než jako označení národů či kmenů, kterým se někdy říká primitivní, ale ve skutečnosti jsou to přírodní lidé, kteří vycházejí z přírodních zdrojů, používají věci bez zpracování dalšími technologickými postupy. A v přírodě se člověk nepotká s primitivní věcí. Příroda zná věci jednoduché, ale ne primitivní.

Protože primitivní má v sobě cosi hloupého a v přírodě nic hloupého není. Přírozená architektura se drží téhle jednoduché cesty hledání bezprostředních inspirací bez složitě technologického zpracování a s využitím přírodních materiálů.

Co se můžeme my v Evropě nebo na Západě od těchto přírodních lidí naučit?

Můžu mluvit o tom, co jsem se naučil já. Překvapilo mne, jak mnoho věcí se člověk může naučit. Dokážou stavět z nejpřístupnějších materiálů, které jsou bezprostředně kolem nich, velmi rozumně a chytře, s nulovým rozpočtem, kde do díla dávají „jen“ svou práci. Zároveň dokážou velmi dobře harmonizovat své stavby s okolní přírodou i jednotlivé stavby mezi sebou. Dokážou stavět bez plánů, bez zásahů byrokracie. Dokážou postavit konstrukce, které jsou pro nás technicky skoro nedosažitelné, například Korovajové

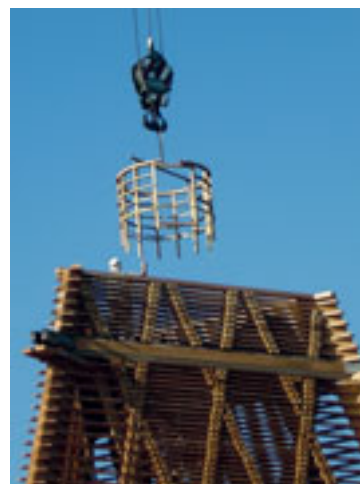
staví domy v korunách stromů, a ty jsou závislé na konstrukci, která se vychyluje, což by naše konstrukce nevydržela, ale jejich domy to vydrží bez problémů. Mohou řešit paralelně řadu rovin, které nám už unikají, např. urbanismus, celkovou strukturu a jednotlivé domy s jejich symbolikou, rituálními i sociálními aspekty, všechno dohromady. Tohle je jsou primitivové? Dokážou dělat bezprostředně i věci, které přesahují každodennost, přesahují sloužení jistému účelu. Dovedou to, co už my nedokážeme: nádherné dekorace, prolínání sochařství s architekturou, prolínání domů s přírodou, prolínání staveb s krajinou.

Oni také vědí, co je všední den a co je svátek, to my už moc nevíme. Co je pro Tebe svátečnost a jak se projevuje v architektuře?

Co je pro mne svátek? Já sedmý den nesvětím, pro mne je paradoxně svátek, když odjedu z Čech a vyjedu

na moře, na ledovec, mezi Dogony do Mali, na Novou Guineu nebo do pouště, a tam se mne zmocňuje silně sváteční pocit. A v architektuře? Když se povede dobrý nápad. Když se víc povede, úplně nejobyčejnějším způsobem, tak je v ní najednou neuvěřitelná síla. Jako by člověk naskočil do lodičky a svezl se na jedné obrovské vlně, která má sílu všech těch miliard let vývoje vesmíru. Ta vlna ho na svém vrcholu nese neuvěřitelně vysoko a člověk cítí, že to není on sám, ale že vyhmátlí silný proud, který je kolem něj, že vlastně za to nemůže, že ho cosi zvedá do výšky.

Ne nadarmo mají kostely věže. Věž je nejčistším symbolem pozvednutí se, ukáznění vzhůru. Je podobně neúčelná, zdánlivě k ničemu, jako jsou pyramidy, aztécké svatyně, stúpy, omfaly, vrchole a hřebeny hor, všechny tyhle k nebi stoupající útvary. Naše životy jsou podobně jako voda zmítané vlnami, nikdy nejsou přímočaře stoupající nebo klesající, je to série vln. Vlny jsou z nás

Your most radical buildings give the impression of seeking a kind of “degree zero” of architecture. What inspired you to go to such an extreme?

As I said earlier, I have an ever more urgent feeling that we are in a crisis, that we are standing at a crossroads and looking for the way to go further. When you look for the way, it is important to stop and turn back to the roots, to be aware of where things arise. We are searching for a new language of architecture and this new language should be modern yet understandable to all. When we look for the connecting point of understandability, we find it in nature. Our jungle, however, is the pile of wood next to the sawmill – we can't simply cut down trees all around us any more, but with a bit of money we can go to the sawmill, buy some wood and start building. And already at the sawmill, we've seen a woodstack. Can something so elementary be used to make architecture? Can it be used in our super-complicated age as a path forwards? I myself

wasn't certain, so I tried it. And so the woodstacks were built, now there are several of them and still on the boundary of play, experiment – they're not buildings in the true sense of the word. Yet in a very simple way it's possible to model out a form that resembles a building. For a woodstack, it's just the legible tectonics, so just as with a tree we can read its structure directly with our hearts, it's just the same with a woodstack. It's a strange new world, logically compiled out of individual beams, something like the grass in the meadows, the needles on the pine-trees, the grains of sand in the desert. From here we can begin. It's a true return to the zero point, and a quick start in an alternative direction.

You object when people describe natural architecture as “primitive”. What is the difference between primitive and natural?

What's primitive? A lack of cleverness, complexity, a lack of intelligent ideas. Natural architecture

has none of these things. It may be very simple, but it comes out of very well-thought conceptions. Natural architecture can never, by its very nature, be primitive. The word “primitive” is used as a designation for a kind of culture that doesn't have the attributes of a complex technical, developed civilisation, but this is really a misunderstanding. This culture is absolutely not “primitive” in the sense of insufficient knowledge or invention, it only uses a somewhat different vocabulary, somewhat different materials, follows somewhat different goals. What we call a primitive people, one without an alphabet or a literature, can use in certain areas a much wider vocabulary than we, who call ourselves educated. Primitivism, as I see it, is instead a specific area within a highly civilised society, rather than a term for ethnicities or tribes whom some may call primitive but in fact are natural people, using natural resources, using things without processing through further technological methods. And in nature, you never meet with primitive things. Nature knows things that can be very simple, but

not primitive. Because the primitive always has in itself something stupid, and in nature there's nothing stupid. Natural architecture adheres to these simple paths for seeking out immediate inspiration, without complicated technical working and with the use of natural materials.

What can we in Europe or the West learn from these natural peoples?

I can speak about what I've learned. It was surprising how many things you can learn. They can build with the most accessible materials, lying immediately around them, very reasonably and cleverly, with a zero budget, putting “only” their work into it. At the same time, they can harmonise their buildings very well with the surrounding nature and with the individual buildings of their own. They can build without a plan, without interventions by bureaucrats. They can build structures that are, for us, technically almost impossible, for instance the Koroways build houses in the treetops, and these are dependent

on a structure that can be distorted, which none of our structures could bear up under, but their houses survive without problems. They can address in parallel many different levels that now escape us, for instance the urban plan, the overall structure and the individual houses with their symbolism, ritual and social aspects, all together. And we call them primitive? They're capable of doing without any intermediation things that reach beyond the everyday, reach beyond serving a specific need. They're capable of what we can't do any more: wonderful decoration, the interweaving of sculpture with architecture, the interweaving of houses with nature, the interweaving of buildings with landscape.

They also know the difference between the everyday and the sacred, something that we also seem to have lost. What is the meaning of the sacred for you, and how does it manifest itself in architecture?

What is the ‘holy’ day for me? It's not the standard Sabbath day, paradoxically for me the holiest of days is when I leave my homeland for the sea, the glaciers, the Dogons of Mali, New Guinea, the desert – there I feel a strong sense of the sacred. And in architecture? When a good idea works out. When something goes right, in the most absolutely ordinary way, then all at once it's full of an unbelievable strength. As if you'd jumped into a rowboat and been carried on one gigantic wave, full of the strength of all of those billions of years that the universe's been developing. This wave bears you up to an unbelievable height, and you feel that you're not all by yourself, but pushed onward by a strong force all around you, that in fact it's not you but something else pushing you upwards.

It's no accident that churches have towers. The tower is the most pure symbol of rising, of pointing the way upwards. Similarly, it's unnecessary, at first sight useless, just like pyramids, Aztec temples, stupas, omphaloi, mountain peaks and ridges, all of these formations